

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravništvo je v hiši števil. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek

: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje petit-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. Upravništvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Ugled naše monarhije.

Avstrijska monarhija, ljubljena naša domovina, je v narodnem, zemljepisnem in gospodarskem oziru kakor pester mozaik. Tudi nje slavna armada kaže isto lice. Ta mnogoličnost in sestavljenost monarhije, obdane od sosedov, ki bi radi dobili od nje tiste dežele, v katerih bivajo njih plemenski bratje ali sorodniki, je eden izmed povodov, da so le-ti, po teh željah omamljeni, planili nad monarhijo v mnenju, da bo ob prvem krepkem udarcu razpadla. Govorili in pisali so o nji kot o drugem bolnem možu (prvi naj bi bil Turek), kateremu treba porezati bolne ude. Prispevabljali so jo tistemu velikanu z lončenimi nogami iz stare zaveze, ki ga kamen z gore podere in razruši. Korajžni Lahi so govorili, da bodo z muziko marširali na Dunaj. Bolj kakor kdaj v parlamentu, so menili, bo nastopil v odločilnem trenutku v armadi narod proti narodu in podavili se bodo med seboj. Malodane cel zunanji svet, ki se kaj briga za politiko, je bil prepričan, da se monarhija bliža razpadu.

In monarhija je prva udarila. Da, ne samo kdor je njej grozil, tudi kdor je zavezniško Nemčijo napadel, je prejel od avstro-ogrske pošte vojno napoved. Prve so bile besede, ki so povzročile prvo presenečenje in preobrat v presojanju monarhije v svetu. Nato so nastopila dejanja: težki, krvavi boji na življenje in smrt. Uspehi, slavni in čudoviti, so znani. Morebiti več, kakor vse te zmage, pa je vredna politična zmaga: zmaga resnice in pravice v presojanju moči in zmožnosti monarhije pri sovražnikih in nevtralcih. Rusi so prišli v zelo neprijetno dotiko z monarhijo, ki jih je vrgla iz Ogrske daleč nazaj v Rusijo, jim vzela stotisoče vojakov in stotine topov. Srbija in Črna Gora sta izgubili celo možnost, postaviti se na kakršnokoli stališče glede monarhije, ker ju ni več. Italija je morala koj prvi teden vreči harmoniko proč, vzeti lopato in puško v roke ter obsedeti tam, kjer je začela krvavi pot. Tam, kjer se ji že devet mesecev najbolj mudi naprej, ji ponajveč slovenski in hrvaški sosedje puščajo prevroč kri. Tudi Francozom in Angležem ni povšeč grom avstroogrskih topov na Francoskem, v Belgiji, ob Dardanelah, v Macedoniji. Bolni mož ima zanje preveč krepek glas in močne zobe.

Zunanji sovražni preziratelji Avstro-Ogrske so že prisiljeni popraviti svojo sodbo o monarhiji. Pri njih gotovo ugled Avstro-Ogrske še ni bil nikdar tako velik, kakor je danes, po poldrugem letu vojne z njo. Sicer so še vedno mnenja, da je monarhija le kot zaveznica in steber Nemčije zanje nevarna, a to vendarle že uvidevajo, da je tudi sama v sebi polna moči in sile. Po pameti smemo trditi, da je ugled monarhije na zunanji močno zrastle, z ugledom pa tudi nje politična moč.

kadar se jim da dobro vodstvo in navdušujoče cilje, so nepremagljivi. Naloga Avstro-Ogrske: sreča in blagostanje, svoboda in moč desetih narodov, navezanih drug na drugega, ali ni vzvišeno lepa? Kako lepo sta jo opevala Koseski in Vodnik!

Imamo torej stvarne, tehtne razloge, če smo navdušeni za svobodno monarhijo in povišanje nje ugleda. Imamo pravico in domoljubno dolžnost, da jo branimo pred preziratelji in zapostavljalci, najsi pride to od sovražne ali strani.

Ne povdarjati, kar loči, raje govoriti in delati, kar zbližuje, to je krščansko in dobro, to je avstrijsko. V celoti, v združenju, pa tudi v medsebojnem spoštovanju in upoštevanju je moč, kakor je moč v armadi, v kateri se bijejo danes in ginejo eni in drugi za svobodo in čast domovine. Naj bi vsi sinovi Avstrije prav umevali nje naravo, nje prednosti, ljubili nje moč in ugled. Naj bi se krotili v poviševanju vsega tujega in se raje prepričali o lepoti, moči in drugih prednostih naše ljube monarhije.

Celo med zavezniki je morala več, mnogo več dajati, kakor pa je dobivala, ker je prevladovalo mnenje, da ona bolj potrebuje zaveznikov, kot ti njo, dasi nas ravno ta težka preizkušnja svetovne vojne o nasprotnem prepričuje. Od zavezništva z Italijo smo imeli v miru veliko gospodarsko škodo. Posebno južni, slovenski in hrvaški okraji so bili v narodnem in političnem oziru mučeniki te zveze. Vsled tega so zdaj tudi Slovenci in Hrvatje najbolj srditi v boju zoper Laha.

Zdaj pa se bliža obletnica težkega boja z zaveznicco.

Ni poštenjše in zvestejše države, kakor je naša monarhija. Ni se nam treba sramovati nje zgodovine. Četudi se vsled svojih naravnih posebnosti ne more tako hitro gibati, kakor druge enotne države, ima vendar v svojih narodih in zemljah toliko talentov in sil, kakor razodeva zlasti ta vojna, da je sposobna, bolj kakor druge države, svobodno in neodvisno živeti. Posebno vsled svoje lege! Ona loči ali združuje vzhod in zahod, sever in jug, kakor sama hoče. Do Balkana in Turčije nihče ne more preko nje. Leži v zlati sredi in ob morju. Tudi je poljedelstvo in industrija v tako lepem razmerju v monarhiji, da je ni države v Evropi, ki bi bila manj navezana na druge, kakor ona. Kje je vladarska hiša tako stara in slavna, kakor naša habsburška, hiša rimskih in nemških cesarjev? Kar se tiče armade, se more trditi, da boljših vojakov ni. Kjer in

Več samozavesti toraj! Naše orožje je povzdignilo naš ugled na zunanji, naša previdnost in samozavest ga mora tudi na znotraj pri prijateljih in zaveznikih. Kako — to uče neokrajšani pogovori v ogrskem parlamentu.

Zlata srednja pot.

Bolgarski „Mir“ piše:

„Od Aristotela do danes se je govorilo vedno o „zlati srednji poti“. Danes pa, ko napenjata vojujoči se stranki vse svoje moči, da zmagata, slišimo vedno le ta glas „Srednje poti ni; ali sramotno odstopimo, ali pa napnimo vse sile, da zmagamo!“ Tako pišejo celo časniki Miljukovi, „Rječ“. Seveda v žvenketu orožja tako govoré,

mislijo pa drugače. Aristotelova srednja pot je i sedaj najboljša.

O tem razpravlja v „The Nation“ jako trezno angleški publicist Breidsford, ki velja tudi za dobrega poznavatelja balkanskega vprašanja, sledeče: „Mi smo že toliko daleč od začetka vojne, da lahko pogledamo po njenih vzrokih. Vojne ni povzročil sarajevski umor, niti ruska hitra mobilizacija. Razne vlade so se porazdelile v zveze ne samo iz medsebojnega strahu in iz zavisti. Vsaka je hranila v duši želje, ki se ne morejo drugače izpolniti, kot z vojno. Sklepale so se zveze v obrambo, ali vsaka vlada je pri tem mislila na izkoriščanje za svoje namene. Tako je prišlo do vojne. Vsak, ki se je udeležil, je trdil, da se bojuje za samoobrambo, a vsi so se vrgli v vojno za dolgo gojene svoje nade. Tako se je hotela Germanija razširiti kolonijalno, Francija se je nadejala, da dobi nazaj Alzacijo in Loren, Rusija je imela oči obrnjene v Carigrad i. t. d. Trajen mir, garancija za prenehanje krvoprelitja, more nastati le tedaj, če se krene na srednjo pot ter se sorazmerno izpolnijo želje vseh... Da povem konkretno: Ako more Francija razpolagati z Alžirjem, Tunisom in Marokom, zakaj bi bilo neobhodno potrebno, da je gospodarka tudi v Siriji? Če imamo mi Angleži že Indijo, Južno Perzijo in Egipet, zakaj hočemo še Mezopotamijo? Jaz nisem imperialist, a vzamem dejstva kakor so. Hlepenje Germanov, da se razširijo na bližnji iztok, je toliko legitimno, kolikor hlepenje po Maroku, Perziji, Egiptu, Tripolisu, Mandžuriji in Koreji. To hlepenje Germanov je stalna sila, ki se ne da prezreti. Ne ustrašite se, če govorim jasno. Varnost sveta, tudi naša lastna varnost, se ne da doseči z začasnim ravnovesjem, do katerega se morda pride po zmagi. Ni nam treba želeti zmage, ki bi pustila drugo stranko nezadovoljno. Tudi ni treba, da si želimo zapletenega položaja, v katerem bo vsaka stranka napela do skrajnosti svoje sile, samo in samo zato, da se ne reče, da je kaj odnehala nasprotniku. Tukaj je potrebna srednja pot, in ta je rešilna.

Naj obe stranki, navdušeni želje, da vidita svet pomirjen, vstopita v dogovore med seboj, ne samo z željo, da dosežeta vsaka svoj cilj, nego naj vsaka dopusti tudi nasprotniku, da doseže svoje cilje, v kolikor se vjemajo z občečloveškim blagom. Angleški patriot mora želeti, (če je možno), da se zagotovi bodoča razdelitev zemlje po principu narodnosti, kakor to hočejo sile sporazuma. Ali bil bi sovražnik človeške blaginje in trajnega miru, če noče ob enem, da se Germanija zadovolji v svojem stremljenju ter se razširi ekonomično. Ako zaviramo železnico v Bagdad, potem bodo Germani delali samo topove v Essenu.

Formula za bodoči mir se najde le na podstavi vzajemnih odstopkov. Trudimo se pametno, da bodo izpolnjene naše želje, ali v zameno pa moramo tudi velikodušno dopustiti, da se germanske ekonomične želje izpolnijo. Germanija išče svobodne poti čez Turčijo in svobodne kolonijalne trgovine. Mi od naše strani moremo se truditi, da se reši belgijsko vprašanje, poljsko, srbsko in alzaško, na podlagi narodnosti.

Druženje slovanskih strank.

Po zadnji poklonitvi je nekaj Dalmatincev ostalo na Dunaju in so se sešli na posvetovanje zaradi zedinjenja dalmatinskih strank. Prišli so do prepričanja, da je v teh težkih časih za Dalmacijo bolj kakor kdaj treba, da njeni zastopniki enotno postopajo. Zborovalci so deželnemu glavarju dr. Ivčeviću, poslancema Dulibiću in Biankiniju ter županoma dr. Iljadiću in Kunjašiću naročili, da naj store potrebne korake za tako združenje.

Mladočeška, staročeška in državnopravna češka stranka so se združile in ustanovile politično enotno češko narodno stranko.

V to novo stranko je polnoštevilno vstopila tudi narodna socijalna stranka s pridržkom organizacijske svobode v svojem socijalnem delovanju. Nova narodna in narodno-socijalna stranka si je izvolila izvršilni odbor za zadeve deželne in državne politike in za socijalna vprašanja. Češko Masarykovo stranko je vzela vojna.

Tudi Poljaki se družijo v eno narodno stranko. Končana so pogajanja poljskega Kola (Bilinski) in poljskega narodnega odbora (Javorski) za skupno zastopstvo in se je dosegel popoln sporazum. Pristopijo tudi socijalni demokrati, vzhodno gališki konservativci in Stapinskega skupina k poljskemu narodnemu odboru. Poljski list „Nova Reforma“ piše: „V Budimpešti se neprenehoma vrše pogajanja avstrijskih in nemških politikov. Predsedstvo poljskega kluba naj pazi, da poljski narod ne bo postavljen pred gotovo dejstvo, ker se omenjenih pogajanj ne vdeležuje noben poljski politik.“

Nova Evropa.

Pred kratkim je izšla brošura pod naslovom: „Der organische Aufbau Europas“. Pisatelj te knjižice je dr. Albert Ritter, ki je že pred vojno v svoji jako razširjeni brošuri „Berlin—Bagdad“ začrtal nemški program. Za časa vojne je izšla druga njegova brošura, in sicer „Nordkap—Bagdad“. Druga brošura tvori nekak dodatek k prvi. Kako razširjeni ste ti dve brošuri, priča dejstvo, da je prva doživela štirinajst, druga pa štiri izdaje.

V vseh treh spisih razvija pisatelj isti program, ki je osredotočen v stavku: „Nova zemlja za kmete, veliko gospodarsko ozemlje, rešitev Nemštva v podonavski monarhiji, rešitev podonavske monarhije same, združitev Vsenemštva proti vzhodu in jugovzhodu in prosia pot za Nemštvo na starih potih, varstvo neslovanskim južnovzhodnim narodom pred Vseslovanstvom — skratka „Berlin—Bagdad“, to je beseda, ki vse pove, to je „naše geslo“.

Italijansko bojišče.

Slavna je bila naša zmaga pri Oslavju dne 24. januarja. Pol ure je 600 naših topov, med njimi so bili tudi 30-5 cm možnarji, bruhalo ogenj na sovražnika in na ovire. Potem je naskočila pehota. Italijani so se upirali nekaj časa, ko so pa naši začeli metati vanje plamene, so se začeli umikati in Oslavje je bilo zopet naše. Vjetih je bilo 1200 Italijanov, med njimi 45 častnikov in 2 majorja. V osvojenih jarkih je bilo polno laških trupel. V te kupe mrtvecev je streljalo italijansko topništvo.

Odstavljenih je že 67 italijanskih generalov. Dne 2. februarja zjutraj so zleteli naši hidroplani nad Gorgo pri Gradežu, kjer imajo italijanski letalci svoje pristanišče. Trije hidroplani so pluli po morju proti Gradežu, potem so se dvignili v zrak in prileteli nad Gorgo, kjer so spustili bombe nad letalnico, ki je začela goreti. Letala so se vkljub hudemu ognju iz sovražnih topov srečno vrnila.

Tudi na italijanskem bojišču boji zadnji čas počivajo. Precej živahni topniški boji so bili dne 3. februarja na primorski bojni črti in na več mestih na tirolskem in koroškem mejnem ozemlju. Grad Devin na Primorskem je zadelo več italijanskih granat, ki so ga deloma porušile. Vsled naših napadov so se pred tolminkim območjem Italijani umaknili za par kilometrov na višine zahodno od ceste Čiginj—Selo. — Vsega skupaj so izgubili Italijani doslej v vojni 600.000 mož, mrtvih, ranjenih in bolnih.

Avstrijska mornarica je dne 3. t. m. iz Kotorja šla na nasprotni italijanski breg in je tam obstreljevala kolodvora in več skladišč v Ortoni in v St. Vito. Neki železniški most je razdejala in se potem vrnila, ne da bi bila videla kako italijansko ladjo. Opazilo se je več požarov v St. Vito.

Junaški letalci.

Valono so obstreljevala dne 2. februarja tri naša pomorska letala, ki so večkrat zadela pristaniške naprave in tabor šotorov, v katerih so bili sovražniki. Ljuto so italijanske baterije s suhega in z ladij streljale na naša letala. Zadet je bil motor nekega letalca dvakrat in letalec se je moral spustiti na morje. Voditelj letalske skupine, linijski poročnik Konjević, se je takoj spustil za poškodovanim letalom na močno razburkano morje. Dasiravno so streljale baterije na Sazenu in četudi sta vozila dva italijanska rušilca proti njemu, je pogumni letalec vendarle rešil dva častnika, ki sta bila v poškodovanem letalu, ju sprejel v svoje letalo in pokvarjeno letalo popolnoma uničil. Dvignil se je potem naglo kvišku in pripeljal obojno moštvo nepoškodovano po 220 km dolgem poletu v Kotor. Italijani so nevoljni gledali za njim.

Rusko bojišče.

Na vsi besarabski fronti je nastopil odmor. Rusi so imeli velike izgube, posebno v tartarskih polkih. Prav živahno pa delujejo zadnji čas ruski zrakoplovci. Dan za dnem mečejo bombe, včasih merijo tudi na naše vojaške bolnice. Nastopilo je mehko vreme, ki napravlja povodnji, in zato je v Besarabiji in v Galiciji mir.

V bojih pri Toporovcu in Raranču je v začetku februarja padlo 20.000 Rusov. Ruska artiljerija je v 24. urah izstrelila 68.000 krogelj.

Iz Poljske in Galicije biva v Rusiji nad 3 milijone beguncev. Mnogo so jih ruski vojaki siloma odvedli v Rusijo. V Petrogradu živi 53 tisoč beguncev na svoje stroške. Splošno pa delajo begunci zaradi prehranitve ruski vladi velike težave. Uvedena sta v Rusiji na teden dva brezmesna dneva, da se prihrani živina. Sicer imajo pa Rusi itak mnogo postov.

Z Balkana.

Sporazumniki so pri Solunu zbrali velike čete in so močno utrdili svoje postojanke. Njim nasproti stoje bolgarske, avstrijske, nemške in baje tudi turške čete. Bolgari imajo zasedeno Dibro in Strugo in se preko Elbasana bližajo jadranski obali. Italijani in Srbi so se umaknili proti Tieri. Valono nameravajo Italijani braniti in so ondi zbrali svoje čete iz vseh delov Albanije. Obrambo Drača so prepustili Srbom, obrambo druge Albanije pa Essad paši.

Pri Lješiu so zadelo Italijani in Srbi ob avstrijske in bolgarske čete, a so se morali umakniti proti jugu. Bolgari nameravajo prestopiti grško mejo.

Nemčija v bojih na zapadu.

Dne 7. februarja so bili živahni boji južno od Somme. Ponoči so Nemci izgubili kos jarka, na drugem kraju so pa odbili z močnim streljanjem ponočni napad. S protinapadom so se polastili potem tudi izgubljenega jarka. Na Flanderskem živahno delujejo nemški zrakoplovi. Nastopili so zrakoplovi nove vrste.

POLITIČNI PREGLED.

Italija.

Ministrski predsednik Salandra popotuje okoli in ima govore po raznih mestih. Vse Italijane je iznenadil z novicami v Turinu, da utegne odstopiti vlada in da se znabiti umakne v vojni fronta. Ne sme se pa Salandri vse verjeti. Najbrže je s temi grožnjami hotel pritisniti na Angleško, da bi Italija dobila bolj poceni živeža in premoga. Mnogo se govori o tem, da v italijanskem ministertvu ni sloge.

Albanija.

Vsi albanski rodovi so se očitno izrekli za Avstrijo. Naše čete, pomnožene z močnimi oddelki Malisorov, so zasedle Krojo in so šle ob reki Ismiju dalje do morja, kjer so prišle v stik s

četami Essad paše. Albanci večinoma hočejo priti pod Avstrijo, zato se posebno trudi Prenk Bib Doda. — Znani rogovilež Isa Boljetinac, ki s svojima sinovoma ni hotel izročiti orožja, je bil od orožnikov ustreljen.

Romunija.

Romunija in Bolgarija sta se nekoliko zblizali. Romunski justični minister je odpotoval v Berlin. Ministrski svet je sklenil, da bo tudi zanaprej varoval najstrožjo nevtralnost.

Grčija.

Brodovje sporazuma strogo blokira vso Grško obal od Krfa do Kavale in ostro nadzira vse ladje.

Rusija.

Na Japonskem je dobila Rusija 50 milijonov jenov vojnega posojila.

Ruski vojni minister Polivanov je izjavil, da je rusko umikanje povzročilo lani le pomanjkanje streliva. Sedaj je drugače. Ruska vojna moč je dobila poldrug milijon rekrutov in streliva ne manjka več.

Rusko vojno brodovje se je pomnožilo zadnjo jesen za štiri linijske ladje in v kratkem bodo izgotovljene štiri oklopne križarke, dolge po 228 m in široke po 30 m.

Francoska.

Ministrski predsednik Poincaré je imel dne 2. t. m. pri neki vojni slavnosti jako strupen govor in je rekel, da Francija ne bo nikdar sužnja Nemčije, marveč mora dobiti nazaj l. 1870. izgubljene dežele.

Turčija.

Iz Nemčije bo Turčija, dokler bo trajala vojna, dobivala premog carine prosto.

Švedija in Rusija.

Napetost med Rusijo in Švedijo se še ni polegla. Rusi tako malo zaupajo Švedom, da imajo ob švedski meji postavljenih 100 tisoč pešcev.

Nemčija in Amerika.

Grof Bernstorff, nemški poslanik v Vošingtonu, se na vso moč trudi za mir med Nemčijo in Ameriko, ameriška vlada pa stavi vedno nove predloge in išče spora. Nemčija se noče ponižati in priznati, da so njeni mornarji pri potopitvi „Lusitanije“ napačno postopali. Angleška pa kuri, da bi se spor še ne polegel. — Zadeva glede „Lusitanije“ se je zadnji čas poravnala.

Iz Hamburga v Bagdad. Ni nobenega dvoma več, da je železniška zveza med Hamburgom in Bagdadom, ki bo v par letih gotova, jeden glavnih vzrokov sedanji vojni. S pomočjo te železnice hoče nemška svetovna politika dobiti podlago za svetovno gospodarstvo. Anglija in Rusija ji tega nista privoščili, glavna ovira je bila srbska donavska zapora. Sedaj je ta zapora prebita in nemška industrija in trgovina sta dobili prosto pot v Azijo in v široki svet. Turčija in Bolgarija menita, da bo veleškanski promet tudi njima koristil, in zato sta se pridružili v vojni osrednjima državam. Glavni železniški progji se priklapi mnogo stranskih prog, tako da bo prometna črta Hamburg—Bagdad najvažnejša prometna črta sveta.

med zdravniki 25·7% katoličanov in 48·8% Židov, med živinozdravniki 38·7% katoličanov in 40% Židov, med inženirji zasebnih podjetij 40·2% katoličanov in 37% Židov, med veleposesniki 49·4% katoličanov in 20·6% Židov, med srednjimi posestniki 40·1% katoličanov in 10·7% Židov, med večjimi zakupniki posestev 29·8% katoličanov in 19·5% Židov. Pod orožjem je 57·1% katoličanov, število Židov pa ni znano.

Zjedinjena Bolgarija. V sedanji vojni so še najbolj opravili Bolgari. Brez posebnih žrtv so dosegli zjedinitve naroda. Sedaj so nasičeni in si želé konec vojne. V nemškem glavnem stanu je nemški cesar napil bolgarskemu carju in želel plemenitemu bolgarskemu narodu, da bi si za vedno utrdil, kar si je pridobil v vojni. Car Ferdinand je odgovoril, da bo dan cesarjevega obiska v Nišu ostal z zlatimi črkami zapisan v zgodovini bolgarskega naroda, kot dan začetka nove dobe za zjedinjeno Bolgarijo.

Bolgarski kralj Ferdinand je dobil od saškega kralja vojaški veliki križ reda sv. Henrika. Odpotoval je kralj Ferdinand v nemški glavni stan, da vrne obisk nemškemu cesarju. Spremljata ga ministrski predsednik Radoslavov in glavni poveljnik Žekov. Ferdinand bo obiskal tudi avstrijski glavni stan.

Draginja v Črni Gori. V Črni Gori stane 1 lg kruha 18 kron, 1 liter mleka 2 kroni, 1 kg koruzne moke 4 krona, 1 liter žganja 16 kron, 1 liter vina 6 kron, 1 kg sladkorja 10 kron, 1 kg soli 6 kron in dvoje jajc 1 krono.

Srbi v Italiji. Okoli 60 srbskih poslancev je napravilo v Rimu nekako skupščino, in sicer na željo italijanske vlade. Ta skupščina se je pa slabo končala. Srbi so močno zabavljali proti Italiji, ki jih v odločilnem trenutku ni nič podpirala, in nazadnje so se med seboj sprli.

Dr. Teodor grof Pejačević, bivši hrvaški minister se je vrnil iz francoskega vjetništva. Odpovedati se je moral ministrstvu in nato so mu dali svobodo proti zamenjavi za nekatere francoske vjetnike.

Obdavčenje streliva iz Amerike. Člani kongresa so za to, da se obdavči strelivo, katero sporazum dobiva iz Amerike. Denar bi Amerika porabila za oboroženje, kakor pravijo.

Vojni plen Nemčije. Nemčija je dobila v vojni 1,429.971 vjetnikov, 9700 topov, 7700 topovskih in drugih vozov, 1,300.000 pušk in 3000 strojnih pušk. K tem uspehom je Nemčiji pripomogla izvrstna tehnika in posebne iznajdbe: v zraku veliki zrakoplovi, na zemlji veliki možnarji in v morju podvodni čolni.

Potop ladij. Nemški podmorski čolni so v Sredozemskem morju od 6. do 8. t. m. potopili eno francosko križarico in tri angleške torpedne čolne.

Nemški zrakoplov «L 19» se je ponesrečil in je padel v morje. Ljudje na nekem angleškem ribiškem parniku so baje videli zrakoplov, ki se je potapljal, pa mu niso hoteli iti na pomoč.

Neki nemški pomorski čoln je prodril v izliv Temze in potopil tam več ladij, ki so stale na straži. Angleži niso te točke dobro zavarovali z minami, ker bi drugače ne bil mogel skozi smukniti nemški podmorski čoln.

NOVIČAR.

Cesarjeva beseda. Ko so bili Dalmatinci pred cesarjem, je baje rekel cesar poslancu Biankiniju: «Nadejam se, da kmalu nastanejo redne razmere in da nastopita mir in blagostanje v zadovoljnost vseh narodov.» Biankini je odgovoril: «Bog daj, Veličanstvo!»

Odlikovanje. Dvorni svetnik Rudolf grof Chorinsky v Ljubljani je dobil komturni križ Franc Jožefovega reda z zvezdo; c. kr. kranjski okrajni glavar Franc Schitnik viteški križ Franc Jožefovega reda; isto odlikovanje je dobil tudi stavbni svetnik Borislav Bloudek v Kranju.

Koncert «Glasbene Matice» v Ljubljani dne 22. januarja t. l., v katerem sta nastopila g. operni tenorist J. Rijavec in gdč. Dana Koblerjeva, je donesel 700 K čistega dobička, ki se je izročil za goriške begunce. S tem je prispelo društvo od početka vojne že 5671 K 31 vin. za vojno-oskrbne namene. — Zlatko Balokovičev koncert dne 1. febr. t. l. je dosegel sijajne uspehe. — Dne 12. febr. t. l. priredi društvo zopet koncert na korist goriškim beguncem. Nastopita svetovno

znani virtuoz na violončelu g. J. Tkalčić in pianist umetnik H. Gruss iz Zagreba.

Predavanje o numizmatiki. Dne 9. svečana je predaval o numizmatiki in zlasti o rimskem novcu v dvorani «Ljudskega Doma» v Kranju znani književnik in strokovnjak numizmatik, gospod baron Zois. Predavanje je bilo namenjeno gojencem tukajšnje gimnazije in se ga je udeležilo zelo številno dijaštvo in prof. zbor. Predavatelj je podal s pomočjo vzorcev svoje velike numizmatične zbirke zanimivo in poučno snov izčrpno in z redko preglednostjo in nazornostjo. Potem, ko je vvodoma obrazložil nalogo in pomen numizmatike, kot velikega in važnega faktorja za zgodovinsko in kulturno-zgodovinsko znanost, in je z izredno markantnostjo in jasnostjo vvedel v zgodovino denarja in raztolmačil najvažnejše elemente in termine v znanstvu novčarstva, je prešel k podrobnemu označevanju in glosiranju številnih numizmatičnih redkosti. Navedel je zanimivosti aversa rimskih novcev, opozoril na portretno doslednost novcev Agrippe in Avgusta, razložil ob ulitem Tiberijevem novcu pomen istodobnih falzifikatov in ponarejanj od strani sodobnih starinarjev. Komentiral je ob Claudijevem novcu preluknjan denar, predložil Neronove novce z izredno okroglo rezanim robom in raritete Galbe, Vitelija, cesarice Helene itd. Raztolmačil je posebnost Domicianovih novcev z razbitim aversom, Trajanovih, ki so bili kovani z nakaženim štempljem; opozoril je na značilnost paganskega reversa pri Julijanu Apostatu in zaključil z novcem kralja Alariha: skupaj nekako petdeset najznamenitejših in najpoučnejših komadov. Dočim je dovolil

predavatelj, da so krožili novci iz roke v roko, je opozoril še na smeri in zasluge dunajske numizmatične šole, na posebnost reversa rimskih novcev in na razliko v reversu grškega in latinskega denarja zopet nazorno s pomočjo mavčnih odtisov. Zaključil je predavanje s kratkim navodilom, kako je nabirati in katalogizirati novce. Nato je pozval dijaštvo in navzoče, naj blagovolijo prašati, če bi kdo želel v kaki specialni zadevi jasnosti, in je odgovoril na nekaj dijaških vprašanj z ljubeznjivostjo in govorstvom strokovnjaka. Predavanje, ki je vsebovalo celo vrsto najzanimivejših posebnosti in frapantnih drobcev iz novčarstva, je napravil gospod predavatelj še zanimiveje s šegavo šalo in svojim ljubeznjivim, neprisiljenim prednašanjem. Za predavateljevo ljubeznjivost in veliki trud se je zahvalil iskreno v imenu zavoda in navzočih predavatelju g. ravnatelj Fajdiga.

Dr. P.

Predstava v «Ljudskem domu» priredi v nedeljo 13. februarja točno ob 3. uri popoldne dekliški «Marijin vrtec». Na vspeh sta dramatična prizora «Pred vrati milosti» in «Sirota». Vstopnice za sedeže stanejo: I. vrsta 1 K, ostali 60 vin., stojišča 20 vin. in se dobe v predprodaji pri g. Lukman v «Ljudskem domu», v nedeljo pa pri blagajni pred začetkom predstave.

Oklic. Našim hrabrim četam in strelnih jarkih podarjanih je bilo za Božič več gramfonov. Zaloge igralnih plošč pa je jako majhna, tedaj želja vojakov, dobiti večje število plošč umljiva. Na prošnjo z vojaške strani obračam se na prebivalstvo, čigar požrtvovalnost in patriotični čut sta mi dobro znana, z nujno a ravno tako iskreno prošnjo: Darujte še rabljive gramfonske plošče za naše hrabre vojake. Plošče naj se oddajo ali pri županstvih ali pa neposredno na c. kr. okrajno glavarstvo. Nadejam se, da se bo temu oklicu odzvalo kar največ darovalcev in da bo kranjski okraj v svoji požrtvovalnosti kakor vsikdar tako tudi sedaj med prvimi. C. kr. okrajni glavar: Schitnik I. r.

Uradnikom so se zboljšale plače z draginjskimi dokladami, ki so različne z ozirom na število otrok.

Potres je bil dne 8. februarja na Gorenjskem. Ob 3. uri 34 minut zjutraj se je v Kranju zaslislalo podzemsko bobnenje in nato je zaječala oprava po sobah. V Vodica in pri Ljubljani so čutili precej močnejši potres, okoli Bleda ga pa niso več čutili.

Spregled cerkvenih oklicev. Dekani ljubljanske škofije so dobili dovoljenje, da smejo dati za časa vojne spregled dveh cerkvenih oklicev.

Premeščen je za kapelana v Boštanj č. g. Josip Markič, kapelan v Naklem.

Pri procesiji se odkrij! Dva fanta pri 20. letih sta bila med gledalci, ko je šla mimo procesija s sv. Rešnjim Telesom, pa se nista hotela odkriti. Tožena sta bila in zaradi žalitve cerkve po § 303. obsojena na tri dni ostrega zapora. Pritožila sta se na najvišje sodišče, češ da sta stala precej proč od procesije in da ju k cerkvenemu dejanju nihče ne more siliti. Najvisje sodišče je pa dne 5. t. m. njuno pritožbo zavrnilo in je izjavilo, da se pri procesijah morajo spoštovati običaji državno priznane cerkve.

Novo določbe za moko in kruh je izdal deželni predsednik za Kranjsko in stopijo v veljavo dne 20. februarja. Za vsako osebo je določeno 210 gramov kruha na dan.

Požidovljena Ogrska. Na Ogrskem je med nameščenci v industriji 37·1% katoličanov in 46·7% Židov, med samostojnimi trgovci 28·8% katoličanov in 61% Židov, med bančnimi uradniki 28% katoličanov in 54·9% Židov, med odvetniki 26·6% katoličanov in 45·3% Židov,

Nov list za slovenske vojake. Pred nekaj časom se je sprožila v Ljubljani misel, da bi poskrbeli našim možem in fantom na bojišču list, ki bi bil namenjen posebej njim samim. Ta list naj bi jim bil nekaj »Pozdrav iz domovine«, ki naj bi jih bodril in tolažil v njihovi odgovornostni-polni službi. Ta misel se je sedaj uresničila in ravnokar je izšla prva številka novega lista. Pošiljal se jim bo na bojišče v večjih množinah zastoj. Kdor ga hoče naročiti posebej na svoj naslov — lahko ga naroče tudi domači za svoje vojake, naj pošlje za četrt leta 50 vin. Pošlje se lahko v znakah. Ker so stroški za natis in razpošiljatev veliki, se prostovoljni darovi radi sprejemajo. Kdor pošlje kak prispevek, ali če želi za list sam kaj napisati, naj pošlje to na naslov: »Pozdrav iz domovine«, Katoliška Tiskarna, Ljubljana. — Ako bode listič dobro urejevan, bode v verskem in moralnem oziru vojakom lahko mnogo koristil. Prva številka je bila sestavljena v naglici in zato so v nji nekateri nedostatki. Na primer pri vprašanju: »Kako se smrtnega greha znebiš?« bi se ne bilo smelo izpustiti dostavka, ki stoji v odgovoru na 582. vprašanje »Srednjega katekizma«. V važnih rečeh površni pouk lahko veliko škoduje.

Izvoz živine iz Srbije. Avstrijska vlada je dovolila izvoz živine iz zasedene Srbije in prevoz te živine iz Avstrije v Nemčijo.

Umrl je v Šinkovem turnu pri Vodicaх č. g. v pokojeni župnik Janez Tavčar, ki je bil lastnik gradu.

G. Ivan Podlesnik, ki je bil premeščen od 17. pešpolka v vojaško uradniško šolo v Zagrebu, je napravil ondi izpit z odliko in postane kadet.

Kurz naše krone. Pri pošiljativah v Nemčijo zaračuna poštna hranilnica 100 mark s 140:50 kronami.

«Slovan povsod brate ima.» V Avstraliji na otoku Rotneštu je interniranih okoli 500 Hrvatov, večinoma Istranov in Dalmatincev.

Vremenski pregovori. Če pregorkó je meseca svečana, počiva še v aprilu vsaka brana. — Odnáša sneg nam sveta Doroteja, če ga pa ni, še rajši ga nareja.

Stare kovine se kupujejo za vojno upravo po nastopnih cenah: čisti nikelj 10 K, elektrolitbaker 5 K, težki stari baker 4:50 K, lahki baker 4 K, valjana med 2:80 K, lita med 2:30 K, opilki medi 1:50 K, opilki medi in bronca 2 K, svinec 75 vin., čisti aluminij 4:50 K za en kilogram. — Za prostovoljno oddajo teh predmetov se je podaljšal rok do 25. februvarja 1916 ter jih prebivalstvo lahko proda v vojne nemene po zgoraj navedenih cenah pri pooblaščenca za nakup teh predmetov. Po tem roku pa se bodo ti predmeti odvzeli potom revkizicije in bo tedaj cena mnogo nižja. Tudi kuhinjska posoda se bo pobrala, zato naj prebivalstvo v polni meri in prostovoljno te predmete odda.

Poziv. Nedavno sta se ponesrečila dva dečka pri igranju z ročno granato, ki sta jo našla na nekem vojaškem vežbališču. Granato je namreč razneslo. Da se zabranijo take in enake nesreče, se prebivalstvo pozivlja, da če najde kaj streliva, ki ni razpočilo, dele streliva, ali druge strelne predmete, naj se jih nikdo ne dotika, tudi naj se ne kadi ali zaneti ognja v bližini takih predmetov. Ako se je tak predmet našel, naj se zaznamuje dotično mesto in stvar naznani ali bližnji orožniški postaji ali vojaškemu poveljstvu.

Cena pitanim prašičem. Kranjska deželna vlada je razglasila, da je od 7. februvarja 1916 cena pitanim prašičem določena na 2 K 75 v kg.

Ovire na bojiščih. (Dalje.)

Spisal Mihael Mohor, štabni podčastnik topniškega polka.

»Bodeči oven« je podoben »španskemu jezdecu«, le da je veliko manjši, sestojá pa iz treh železnih drogov. Širok je kakih 40 cm in dolg kakih 80 cm ter je ves preprežen z bodečo žico. Včasih se izdelujejo »bodeči ovni« tudi popolnoma okrogli.

Čemu rabijo te »ovne«? Prostor, ki se nahaja med obema sovražnima jarkoma, se imenuje nevtralni svet. Ta prostor je včasih za brambo jako neugoden, če se n. pr. med obema jarkoma nahaja kaka mala dolinica, ali če so velike skale, kar se na Krasu in v gorah neredko dogaja.

Take skale nudijo sovražniku dobro kritje. Njegovi pešci se priplazijo do skal, se za njimi zbero, in ko mislijo, da jih je dovolj, udarijo na našo postojanko. Dolinice in skalovje je treba napolniti z »bodečimi ovni«, ki se lahko kar iz jarka namečejo na dotično mesto, ne da bi se kdo izpostavljal nevarnosti. Dva moža primeta »ovna« in ga vržeta kakih 10 do 50 metrov daleč.

Rabijo se ti »ovni« tudi na tistih krajih, kjer je sovražni jarek prav malo oddaljen od našega jarka. Tu je treba posebne pozornosti. Nameče se po vsem prostoru polno »ovnov«, podobnih bodečim ježem. Velika ovira so ti »ovni« naskakujočemu sovražniku. Če se kdo zvrne, ko leti naprej, preko tega »ovna«, ni zanj več rešitve. Izkopati se zlepa ne more iz bodic in med tem časom ga že zadene strojna puška.

»Španski jezdec« in »bodeči oven« so veliki pomočki naši pehoti. V poštev pridejo potem še podzemeljske mine, katere polagajo z najtežjim poslom obdarjeni saperji. Te mine so zelo različne po obliki, kakor tudi po teži in učinku. Sploh so pa podobne topovskim projektilom. Izkoplje se rov pod sovražno postojanko in pod napadalce se polože mine, napolnjene z ekrazitom, in se zažgo. Na kamnitnem svetu imajo mine strašen učinek. Posel z minami je pa silno nevaren. Mina eksplodira že v par sekundah potem, ko se je vnel vžigalec. Vžigalec se pa vname že največkrat, če se ga kaj le malo dotakne. Če kdo nanj stopi, eksplodira mina tisti trenutek. Že zračni pritisek od mine je tako močan, da razmeče vsa živa bitja po zraku naokoli, kaj pa še-le napravijo jekleni drobci in leteče kamenje, si lahko mislimo. Velik del zemlje in na njem stoječega vojaštva vrže mina v zrak. (Konec prih.)

NOVEJŠE VESTI.

Lugano, 9. febr. Ministru Salandri se množe nasprotniki. Socijalisti zahtevajo konec vojne.

Inomost, 7. febr. Tu je bil zadnja dva dni velik vihar, ki je napravil mnogo škode.

Črnovice, 9. febr. Zadnji čas se sliši v mesto strašno grmenje. V smeri proti Bojanu se vidi celo ognjeno morje. Na besarabski fronti vodijo Ruse francoski in japonski častniki.

Dunaj, 9. febr. V Črni Gori je razorožitev končana. — V Albaniji so naše čete šle čez reko Ismij in zasedle kraj Prezijo. Kratek boj je bil le pri Valje, drugod se sovražniki umikajo. Naši letalci so uspešno metali bombe na tabore čet pri Draču in na ondote italijanske ladje.

Dunaj, 10. febr. V Voliniji in na vzhodnogališki fronti so živahni boji med sprednjimi stražami. Na raznih krajih so bili napadi proti armadi Josipa Ferdinanda severozahodno od

Tarnopola krvavo odbiti. Na besarabski fronti je bil en ruski bataljon iz dobro utrjenih predpostojank potisnjen nazaj na glavno postojanko. Na drugih bojiščih nič novega.

Berlin, 9. febr. Nemci so odbili manjše ruske napade severozahodno od Dvinska. Drugače na bojiščih ni posebnih dogodkov.

Berlin, 9. febr. Pri zadnjem Zeppelinovem napadu so se potopile angleške ladje: križarica »Carolina« in rušilca »Eden« in »Nith«.

Genf, 9. febr. V Mezopotamiji se bije huda bitka med Turki in Angleži.

Carigrad, 9. febr. Grški kralj hoče proglastiti obsedno stanje, da bi se znebil rovanja Venizelistov.

Vsem rodoljubom toplo priporočamo za sedanjí čas primerno dr. J. Lovrenčičevo brošuro **„Oče naš!“**, ki je izšla te dni v naši tiskarni na korist goriškim beguncem. Cena 50 vinarjev.

Pozor, članice Marijinih družb!

Izšel je v naši tiskarni Bleiweisov družbeni molitvenik: »Hči Brezmadežne«, ki obsega okrog 450 strani. Oblika je ista kakor pri »Tolažba dušam v vicaх«. V prvem delu je ponatisnjen stanovski pouk, katerega so v prvi izdaji Slovenke z velikim navdušenjem sprejele. V drugem, novem delu je bogat marijanski molitvenik, ki nudi poleg drugih posebno veliko obhajilnih molitev in vse za družbe potrebne molitve. Pesmi je nad 30. Velja pa molitvenik rdečobrezan 2:50 K. Naroča se lahko takoj pri »Tiskovnem društvu« v Kranju.

Umetni zobje!

Ne da bi se izruvale zobne korenine, se ustavljajo

amerikanski umetni zobje

posamezno ali celo zobovje, kakor se tudi

plombirajo zobje

vsak dan od 8. ure dopoldne do 6. ure

zvečer v konc. zobotehničnem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana.

Štritarjeva ulica št. 7.

Zahvala.

Za vse v toliki meri nam izkazano srčno sočutje ob bridki izgubi našega ljubljenege soproga, oziroma očeta, brata, svaka in strica, gospoda

IVANA HÜBL

c. kr. višjega finančnega komisarja v p.

kakor tudi za številno spremstvo rajkega k večnemu počitku, izrekamo vsem velecenjenim sorodnikom, prijateljem, znancem kakor tudi preč. duhovščini in vlc. gg. finančnim uradnikom ter ostalim udeležencem našo iskreno zahvalo.

Kranj, dne 6. februvarja 1916.

Žalnočča rodbina Hübl.

Kupujte razno manufakturno in galanterijsko blago vedno le pri

„Prvi gorenjski razpošiljalni“ Ivan Savnik, Kranj

ki prodaja dobro in trpežno blago po najnižjih cenah.